

...Mgr. Jitku Gjuričovou, ředitelku odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR

Odbor prevence kriminality připravil rozsáhlou mediální kampaň na téma prevence trestné činnosti páchané na seniorech. Proč jste uspořádali takovou kampaň právě na ochranu starých lidí?

Se spolupracovníky na odboru jsme sledováním nejruznějších kriminálních statistik, ale zejména díky mediálnímu zveřejňování nejruznějších případů, při kterých dochází k brutálnímu napadení starých lidí, dospěli k závěru, že připravíme kampaň zaměřenou na seniory. Přitom nejde podle mého názoru jen o seniory, ale o všechny lidi, kteří jsou nějakým způsobem oslabení, hendikepovaní. Jsou hendikepováni buď stářím, věkem, anebo fyzicky. A právě proto jsou snadnou kořistí pro lumpy. Trestná činnost páchaná na slabších jedincích je z morálních hledisek daleko horší, než když se někdo dopustí trestné činnosti na zdravém, silném člověku. Myslím si, že se naše společnost v mnoha případech staví ke stáří přezíravě. To je nakonec vidět i na tom, jak nízké jsou penze. Odchod do starobního (už ten název je hrozný) důchodu z aktivního pracovního života je vlastně odchodem do chudoby. Třetí věk, jak se mu někdy říká, často bývá dlouhý a přitom ho obestírá jakési tabu. O lidi v seniorském věku se nikdo příliš nezajímá, často ani členové jejich rodiny. Bohužel, a to říkám velmi nerada, jsou méně významní i pro policii a další orgány činné v trestním řízení – snad proto, že tady třeba už stejně dlouho nebudou. Důvodem, proč jsem se rozhodla pustit se do kampaně prevence trestné činnosti páchané na seniorech, bylo uchopit alespoň jedno z mnoha témat, která stáří obestírají. Tedy téma trestné činnosti, jejíž obětí jsou naši staří spoluobčané.

Našla jste při této práci oporu ve svých spolupracovnících? Kdo vám při kampani pomáhal?

Než jsme kampaň odstartovali, tak jsme oslovili pracovníky preventivně informačních skupin Policie ČR a požádali je o informace týkající se jednak jejich aktivit v oblasti prevence trestné činnosti páchané na seniorech a za druhé jsme je požádali o to, aby své preventivní aktivity v roce 2007 na tuto problematiku explicitně zaměřili. Reakce byla ohromná. Dostali jsme spoustu informací o různých formách trestné činnosti, jejíž obětí jsou staří lidé, a také o tom, co v rámci svých okresů či krajů policisté proti tomu dělají. Za těchto podmínek pro nás nebylo těžké kampaň zahájit a investovat do ní i nějaké finanční prostředky. Přesvědčit mě nejbližší kolegy nebyl žádný problém, všichni jsme do toho šli s nadšením.

Pokud vím, začínali jste spolupraci s městem Frýdek-Místek. V čem spolupráce spočívala?

Město Frýdek-Místek byly v roce 2006

poskytnuty v rámci programu prevence na místní úrovni PARTNERSTVÍ finanční prostředky na vytvoření filmu, který se zabývá prevencí trestné činnosti na seniorech. Film, který se jmenuje Žít a nechat žít, se podařil. Točil se v domově důchodců ve Frýdku-Místku. Babičky a dědečkové – obyvatelé ústavu – v něm vystupují jako herci v epizodách zabývajících se jednotlivými druhy trestné činnosti. Předvádějí situace, v kterých se starý člověk stává obětí, ale i to, jak se má chovat, aby se obětí nestal. Film předvádí neopatrné, naivní, důvěřivé a nepozorné chování, díky němuž se člověk dostává do rizikových až život ohrožujících situací. Film měl velký úspěch a díky tomu se stal i dalším podnětem pro zahájení kampaně.

Kam všude se film distribuoval?

Byl distribuován na preventivně informační skupiny P ČR, do klubů pro seniory, domovů či penzionů pro seniory atd. Také

mohou ho vidět ti, kteří ráno brzy vstávají, i ti, kteří jsou doma v dopoledních hodinách atd.

Další aktivity kampaně představují různé besedy či pořady. Například v Českém rozhlasu 2, který je hodně sledován právě lidmi v domácnosti. Stanice není tolik naplněna zprávami jako třeba Radiožurnál, jsou na ní zajímavé relace. Pořady jsou směřované k různým cílovým skupinám, jako jsou např. matky na mateřské dovolené, senioři apod. Tam jsme měli několik vystoupení v úterní poradenské rubrice pořadu Host do domu, které byly věnovány určitému druhu trestné činnosti páchané na seniorech.

Dalším projektem kampaně je film, který bude složen z jednotlivých dílů cyklu promítaného v Barvách života. Protože naše síť spolupracovníků v oblasti prevence je celorepubliková, dostane se film na nosiči DVD do celé České republiky, např. pracovníkům preventivně informa-

SENIORŮ V OHROŽENÍ

ho mohl získat každý, kdo o něj projevil zájem a obrátil se na Městský úřad ve Frýdku-Místku. Základním nosným pilířem naší kampaně je program pro seniory České televize 1, který se jmenuje Barvy života. V rámci tohoto pořadu je každý první pátek v měsíci v 9.00 hodin vysílán cyklus šestiminutových příspěvků (vycházejících z filmu Žít a nechat žít), v němž je předveden určitý typ trestného činu a doporučení, jak se správně bezpečně chovat. Televizní médium má obrovskou sílu, může věrohodně zprostředkovat přímý pohled na situaci, a toho jsme využili. Motto programu „Nemusím být obětí“ vystihuje náš záměr, a to skutečnost, že pokud si uvědomím riziko, vím-li co mám v určité situaci dělat, pak se obětí stát nemusím.

Kampaň jste nazvali /Ne/bezpečný věk, přičemž Ne je v závorkách. Můžete význam vysvětlit?

Ano, kampaň má název (Ne)bezpečný věk, přičemž to Ne v závorce vystihuje ideu kampaně, že tak zvaný třetí věk přináší nebezpečí, kterému můžeme čelit, a o tom, jaký ten věk bude, rozhoduje zejména každý sám. Televizní cyklus představuje jakousi páteř kampaně, je možné ji shlédnout v celé republice v různých časech (pořad má několik repríz),

ních skupin P ČR, manažerům programů prevence kriminality ve městech, do klubů pro seniory, domovů důchodců, penzionů pro staré občany atd., ale budeme ho také distribuovat do nejruznějších spolků, které sdružují zdravotně hendikepované lidi. Zkrátka všude, kde bude možné film využít. Také máme v úmyslu nabídnout DVD nejruznějším regionálním televizím, které od nás rády takové materiály přebírají, a které mají možnost pořady reprizovat.

Součástí kampaně bývají také tištěné materiály. I s těmi počítáte?

Určitě. Součástí kampaně je vytištěný a distribuce různých tištěných materiálů, letáků atd. Těch nikdy není dost. Tiskoviny budeme také přidávat k nosičům DVD. Lidé, kteří film shlédnou, dostanou letáček a díky jemu si budou moci informace, které shlédli, znovu přečíst a ve svém povědomí utvrdit.

Jaký význam má červená tečka, kterou senioři dostanou v podobě samolepky?

Tak jako je mottem naší kampaně /Ne/musím být obětí, tak má kampaň i vizuální symbol a tím je právě červená tečka. Červená tečka bude jako samolepka součástí letáčku s informacemi, jak se chovat bezpečně. Lidé si ji budou moci nalepit nejlépe na vchodové dveře, nebo na jiné

Je kampaň poja- ta obecně, nebo se také zaměřujete speciálně na někte- ré trestné činy páchané na starých lidech?

Samozřejmě, že se zaměřujeme na ty nejčastější trestné činy, jejichž oběti se senioři stávají – na majetkovou trestnou činnost, ale i na trestné činy, při kterých dochází k závažnému poškození zdraví, nebo dokonce ke smrti.

Všichni se občas dostáváme do situací, kdy nám někdo ukradne peněženku, protože ji máme na vrchu v kabelce, nebo že ne dost obezřetně vyzvedáváme peníze z bankomatu. Jsou však i situace, do kterých se běžně nedostáváme. Týkají se právě starých lidí. Velmi často se setkáváme se snahou nejrozumnějších podvodníků, zlodějů, či násilníků dostat se do jejich bytu a v nestřeženém okamžiku jim ukradnout často i celoživotní úspory. Lidé mají u sebe překvapivě velké peníze, znám je případ,

kdy starému pánovi bylo z bytu odcizeno 360 tisíc korun. Statistiky uvádějí, že v severočeském regionu bylo při padesáti krádežích z bytů odcizeno celkem tři a půl milionu korun. To jsou nemalé částky. Pro starého člověka, který má naspořeno 50 tisíc na pohřeb, je ztráta těchto peněz opravdu tragická. Nám jde o to, abychom lidem řekli: známe různé metody, jak se k vám budou chytit zloději dostat. Někdo se vydává za zástupce pojišťovny, někdo za pracovníka úřadu sociální péče, jiný vybírá peníze za plyn, za elektřinu, nebo chodí peníze jakoby vracet, někdo jako instalatér řeší prosakující vodu u sousedů a chce se podívat, zda nedošlo k poškození také v bytě seniora, někdo prodává hrnce, deky, nabízí výhodnou koupi apod.

Snažíme se lidem vštípit, aby nepodléhali iluzi, že přijdou lehce k penězům. To, že někdo vyhraje, se přihodí tak zřídka, že se jim to nejspíš nikdy nestane. Podvodníci bývají často lidé, kteří mají značnou sociální inteligenci, dovedou se tvářit úžasně mile, přátelsky, chovají se k lidem zúčastněným. Jsou to dobří psychologové. Staří lidé často nemají dostatek sociálních kontaktů a vmlouvající se osoba se zdá osamělému člověku milá a vstřícná. Bývají často opuštěni, většina kamarádek a kamarádů je už po smrti a oni zůstávají sami. Často mají jen sousedky, ale protože staří lidé bývají

mnohdy hašteřiví, rozhádají se se svým okolím a nemají si ani s kým popovídat. Bývají frustrovaní z nedostatku sociálních kontaktů, a když na ně někdo laskavě promluví, nabídne se, že například odnese těžkou tašku, je vlídný a zajímá se o člověka, tak senior může snadno podlehnout iluzi, že se setkal s hodnou bytostí. Pozve ji do bytu, a ten vlídný člověk ho v lepším případě okrade, v tom horším připraví o zdraví, nebo dokonce o život.

V čem tedy vidíte hlavní těžiště kampaně?

Těžiště kampaně vidím v upozorňování na hrozící nebezpečí, zdůrazňování starým lidem, ať si nepouštějí do bytu cizí osoby, vyhnou se tím případnému násilí.

Zároveň jsme s kolegy mluvili i o páchání domácího násilí na některých starých lidech. Může mít různé formy od vydírání, šikanování, až po bití. Jsou známy mnohé případy, kdy starého člověka příbuzní obezpečí o všechnu majetek. Nechájí na sebe přepsat chalupu, chatu nebo byt se slibem, že mu umožní doživotní užívání, ale potom ho tam ani nepouštějí. I na tohle chceme lidi upozorňovat: buďte opatrní, ke všemu si sjednávejte právníka, ještě za svého života majetek zbytečně nepředávejte apod.

Stejně tak mohou být senioři tyranizováni v nejrůznějších typech ústavní péče, kde se k babičkám a dědečkům chovají ponižujícím způsobem, který hraničí s arogancí, nebo zcela nevšímavě, kdy nemohoucí lidi nechá personál ležet celé hodiny ve znečištěném ložním prádle apod. Na to chceme upozorňovat děti těchto lidí: všimněte si a dbejte na to, aby vašim stařečkům byla péče poskytována řádně.

Zmiňovaná kampaň není určitě jediným projektem v republice zaměřeným na seniory. Můžete upozornit na některé další?

Jsou další zajímavé projekty v rámci celé republiky zaměřené na prevenci páchaní trestné činnosti na seniorech. Patří mezi ně i unikátní program Městské policie v Brně, která uspořádala Akademii bezpečnosti pro seniory. Mediální zveřejnění projektu vyvolalo velký zájem. Z absolventů Akademie se stávají jacísi pomocníci městské policie. V programu jde o to, sdělit posluchačům maximum o bezpečnostní problematice a zároveň je informovat i o krizovém řízení a aktivitách v těchto oblastech. Jde především o zaktivizování jejich pozornosti vůči okolí, a to nejen jich samotných, ale také jejich sousedů a sousedek. Absolventi Akademie jsou vybaveni vědomostmi, které ostatní lidé nemají, a tak je mohou svému okolí předávat. Reakce na tuto aktivitu byla ohromně pozitivní. Z toho je také vidět, že tato skupina občanů je zcela neprávem opomíjená a přehlížena. A přitom je kategorie starších osob schopna udělat pro společnost ještě velký kus užitečné práce, jen ji umět zapojit.

Děkuji za rozhovor

Dagmar LINHARTOVÁ
Foto Jiří NOVÁK

důležité místo v bytě. Když někdo zazvoní, starý člověk dojde ke dveřím, uvidí červenou tečku, a řekne si: „Pozor, kdo ví, kdo za dveřmi je, nesmím neznámé lidi pouštět k sobě domů.“

K červené tečce jsem se dostala zajímavým způsobem. Mám přítele, který sloužil ve speciálních silách Armády České republiky. V rámci kolegiální výměny byli ve Spojených státech v Texasu u podobné jednotky, kde se podrobili jejich výcvikovému programu. Zaujalo ho, že vojáci dostali na ruku nalepenou červenou tečku. Tyhle speciální síly přicházejí do extrémně nebezpečných situací v nejrůznějších klimatických, bezpečnostních podmínkách atd. Stejně tak, jako jsou cvičeni na to, aby se uměli v těžkých podmínkách chovat a plnit bojové úkoly, tak jsou cvičeni v tom, aby se vyhýbali rizikům, jež takové situace přinášejí (třeba když jsou ve vedru, je nutné často pít). Vojenští psychologové dobře vědí, že se člověk podvědomě často dívá na hodinky. Právě proto umístili vojákům červenou tečku na paži, kde se nosí hodinky. Měla by je upozornit, že nesmějí polevit v ostražitosti. Myslím si, že naši senioři jsou také takové speciální jednotky, jednotky velmi ohrožené, a proto by červená tečka měla pro ně plnit stejný úkol: upozorňovat je na nebezpečí, která je mohou potkat.